

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД № РД-493/26.06.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ**

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

за опазване на растителния вид
Вълнестоцветно сграбиче
(*Astragalus dasyanthus* Pall.)
в България

2014 - 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на проект **Life08NAT/BG/279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: гл. ас. Стоян Стоянов (tjankata@abv.bg), ас. Валентина Горанова(vgor@abv.bg)

СЪДЪРЖАНИЕ	Стр.
1. РЕЗЮМЕ	1
2. УВОД	3
2.1. Основание за разработване на плана	3
2.2. Процес на разработване на плана	3
2.3. Цел на плана	4
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	5
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	5
4.1. Таксономия и номенклатура	5
4.2. Биология на вида	6
4.3. Разпространение	6
4.4. Екология на вида	7
4.5. Състояние на популациите	9
4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия	11
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	11
5.1. Неподлежащи на управление фактори	11
5.2. Подлежащи на управление фактори	11
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	12
6.1. Опазване на местообитания	12
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	13
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазване	13
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	13
7.1. Политики и законодателство	13
7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията	13
7.3. Изследвания и мониторинг	14
7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида	14
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	14
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ	15
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	18

1. РЕЗЮМЕ

Разработването на планове за действие за застрашени растителни и животински видове е един от основните подходи в природозащитната дейност у нас. Като механизъм за осигуряване на запазването и устойчивото съществуване на ценни от флората и фауната видове, плановете за действие допринасят за опазване на биологичното разнообразие както на национално ниво, така и за постигане целите на Конвенцията за биологично разнообразие в международен план.

Настоящият план за действие е разработен с цел да бъде съхранен за българската флора критично застрашения растителен вид Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*) и чрез набелязване на конкретни мерки и дейности да се осигури опазването и устойчивото управление на неговите популации и местообитания.

Вълнестоцветното сграбиче е един от най-редките представители на род Сграбиче (*Astragalus*) от сем. Бобови (*Fabaceae*) в България и един от най-редките видове в българската флора. *Astragalus dasyanthus* е защитен вид, включен в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, в Червения списък на висшите растения в България (2009) и в Червена книга на Р. България, т. 1. Растения и гъби (под печат) с категория “критично застрашен”. По критериите на *IUCN Red Lists of Threatened Plants* е оценен като “рядък” в световен мащаб.

Географският ареал на вида включва Централна и Източна Европа - Унгария, северната част на Балканския полуостров, Молдова, Югозападна Русия, Украйна.

За България, по литературни данни и хербарни материали, Вълнестоцветното сграбиче се посочва с находища в различни части на страната, част от които не са потвърждавани от много години и най-вероятно са унищожени. Понастоящем е сигурно разпространението му само на 3 места у нас: в Дунавска равнина (при с. Комарево, Плевенско), в Североизточна България (при с. Мечка, Русенско) и в северна Струмска долина (при гр. Бобошево, Кюстендилско).

В Северна България видът е привързан към сухи до умерено влажни, средномощни карбонатни черноземни почви върху лъсови повърхнини и е елемент в състава на растителни съобщества от степен тип, формиращи приоритетния за опазване хабитатен тип „Панонски лъсови степни тревни съобщества” (код 6250). В Струмската долина расте на сухи, плитки канелени почви, в състава на ксеротермни храстови и тревни съобщества с преобладаване на субсредиземноморски елементи. По-голямата част от

местообитанието принадлежи към хабитатен тип „Източни гори от космат дъб” (код 91AA).

Популациите на вида заемат ограничена площ и в отделните находища имат различна, но сравнително ниска численост, като най-голямата по площ и численост популацията е установена в Дунавска равнина, в землището на с. Комарево.

Биологичните особености и специфичните екологични изисквания на вида лимитират по-широкото му разпространение и заедно със съществуващите заплахи за популациите и местообитанията обуславят необходимостта от предприемане на спешни мерки за защита. С най-висока степен на въздействие са заплахите от антропогенен характер, в частност стопанската дейност. Промяна в начина на ползване на земята, върху която са локализираните находищата и превръщането на терените в обработваеми земи би довело до необратими изменения и деградация на местообитанията, унищожаване на растенията и загуба на вида. Сериозна заплаха представлява и евентуалното реализиране на инвестиционни проекти, изграждането на ветроенергийни и фотоволтаични паркове и пр. С по-малка степен на въздействие са заплахите от естествен характер, отнасящи се до промяна в динамиката на местни видове (охрастяване), навлизането на инвазивни и чужди видове в находищата и пр.

За опазването на вида и местообитанията му, в процеса на разработване на плана за действие, две от находищата бяха обявени за защитени местности – ЗМ “Вятърница” в землището на с. Комарево и ЗМ „Находище на вълнестоцветно сграбиче - Бобошево”. Находища попадат в границите на НАТУРА зони, обявени по Директивата за местообитанията “Река Вит” (BG0000181) при с. Комарево, “Скрино” (BG0001013) при гр. Бобошево и „Батин” (BG0000232) при с. Мечка.

За да се подпомогне опазването и устойчивото съществуване на популациите на Вълнестоцветно сграбиче в плана за действие са набелязани следните по-важни мерки:

- провеждане на дългосрочен мониторинг върху състоянието на популациите и местообитанията;
- провеждане на научни изследвания с оглед осигуряване на по-ефективното опазване на вида;
- провеждане на *in situ* мероприятия за поддържане на оптимални условия в местообитанията;
- запазване на генетичен материал в Националната семенна генбанка и в *ex-situ* колекции;

- провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Предпоставка за разработване на настоящия план е необходимостта да бъде запазен един рядък, с висока консервационна стойност вид от българската флора, в отговор на националните и международни изисквания за опазване на биологичното разнообразие. Разработването на плана за действие за опазване на растителния вид Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*) се основава на разпоредбите в Закона за биологичното разнообразие (чл. 52, т. 1, т. 2; чл. 53, т. 2), Наредба № 5/2003 на МОСВ и МЗГ (чл. 57 от ЗБР) за условията и реда, по които се изготвят планове за действие и Задание от Министерството на околната среда и водите.

Вълнестоцветното сграбиче отговаря на изискванията за видове, за които според посочените нормативни документи се предвижда разработване на планове за действие – защитен вид от Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, много рядък в страната, оценен по критериите на IUCN на национално ниво като “критично застрашен” и “рядък” в границите на световния му ареал.

Astragalus dasyanthus е обект на проект Life08/NAT/BG279 “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com). Една от основните задачи на проекта, свързана с опазването на ценни видове от българската флора, е разработването на планове за действие.

2.2. Процес на разработване на плана

За разработване на плана за действие за опазване на растителния вид Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*) е събрана, анализирана и обобщена информация от основни литературни източници и научни публикации за българската флора (Вълев 1976; Делипавлов & Чешмеджиев 2003; Kozuharova 2008; Kozuharova & al. 2009, 2010) и колекциите в българските хербариуми (SOM, SO). Теренните наблюдения и изследвания на авторския колектив са проведени в продължение на три вегетационни сезона (2010 – 2012 г.). Данните за разпространение на вида, състояние на популациите, характеристика на местообитанията, идентифицирани заплахи от естествен и антропогенен характер и начините за тяхното преодоляване са отразени в отделните раздели на плана. Съдействие в събирането на необходимата информация и обсъждане

в процеса на подготовка на плана е оказано от експерти от МОСВ, РИОСВ Плевен, РИОСВ Перник, РИОСВ Русе и представители на общинските администрации по места. В процеса на подготовка на плана са проведени консултации и с експерти, разработвали планове за действие за други растителни видове.

Планът за действие е подготвен в следната времева рамка:

А. Разработване на Проект на плана за действие

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида и местообитанията му по литературни и хербарни данни. Инвентаризация на находищата. – 2010 г.
2. Теренни проучвания върху състоянието на популациите и местообитанията; определяне на заплахите; обработка и анализ на информацията – 2010, 2011, 2012
3. Подготовка на първи вариант на плана за действие – 2012 г.
4. Вътрешни обсъждания и консултации с експерти от РИОСВ – 2012 г.
5. Допълване на информацията – 2012 г.

Б. Изготвяне на окончателния проект на плана за действие

1. Внасяне на окончателния проект на план за действие в МОСВ – 2013 г.
2. Разглеждане на проекта на план за действие от Националния съвет за биологично разнообразие – 2013 г.
3. Корекции и допълнения след обсъждането в НСБР – 2013 г.
4. Утвърждаване на плана от Министъра на околната среда и водите – 2014 г.

2.3. Цел на плана

Основна цел на плана за действие е да създаде предпоставки и да подпомогне опазването и устойчивото съществуване на популациите и местообитанията на Вълнестоцветното сграбиче (*Astragalus dasyanthus*) в България.

Постигането на основната цел се предвижда да се осъществи чрез:

- Провеждане на *in situ* и *ex situ* дейности за поддържане на оптимални условия в естествените местообитания и запазване на генетичен материал в колекции;
- Провеждане на дългосрочен мониторинг на популациите - възможност да се проследява състоянието им и тенденциите, и своевременно да се реагира на появили се заплахи;
- Повишаване осведомеността и природозащитната култура на обществеността чрез провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по

места с природозащитна цел.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

Astragalus dasyanthus е включен в Червения списък на висшите растения в България, категория “критично застрашен” [CRA4c;B1ab(i,ii,iii,iv)+2ab(i,ii,iii,iv);C1] (Stoyanov & Tzonev 2009) и в Червена книга на Р. България, Т. 1. Растения и гъби (Цонев *под печат*).

По критериите на *IUCN Red Lists of Threatened Plants* (Walters & Gillet 1998) е оценен като “рядък” в световен мащаб.

3.2. Законен статут

Защитен вид от Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

Astragalus dasyanthus Pall., Reise 3 (1776) 749, et Spec. Astrag. (1800) 79; Bunge, Astrag. Geront. 1 (1868) 41; Hayek, Prodr. Fl. Penins. Balc. 1 (1926) 777; Chater, Fl. Eur. 2 (1968) 116 – **Вълнестоцветно сграбиче, клинавче; Вълнестоцветен клин**
Сем. Бобови (*Fabaceae*)

Морфологично описание

Многогодишно тревисто растение с мощно коренище. Стъблата 15–35 см високи, силно разклонени, пурпурночервени, покрити с дълги бели стърчащи власинки. Листата 8–25 см дълги, нечифтоперести, с къси дръжки, листната ос пурпурночервена. Лисчетата 15–20 двойки, елиптически до ланцетни, бяло копринесто влакнести. Съцветията с 10–20 цвята, кълбести, плътни, с пурпурночервена дръжка. Цветовете 20–25 мм дълги, лимоненожълти, с тясноланцетни влакнести прицветници. Плодът боб, до 20 мм дълъг, елипсовиден, гъстовлакнест. Цъфти от края на май до края на юни, плодоноси юли-септември. Насекомоопрашващо се. Размножава се вегетативно и със семена (Вълев 1976).

Ключови белези за разпознаване на вида от другите видове в рода

Характерни морфологични белези за вида са пурпурночервени, бяловлакнести стъбла, пурпурночервена листна ос и пурпурночервени дръжки на съцветията.

Видът е морфологично и екологично близък с *Oxytropis pilosa* (L.) DC., при който цветовете са бледожълти, сложния лист е с по-тесни и по-дълги листчета, а стъблата, листните оси и дръжките на съцветието са зелени.

4.2. Биология на вида

Биологичен тип – многогодишно тревисто растение.

Жизнена форма – хемикриптофит.

Опрашване – опрашва се от насекоми от вида *Bombus hortorum* (Kozuharova 2008).

Кълняемост на семената – при лабораторни условия семената покълват сравнително бързо, но кълняемостта е около 50% (Kozuharova 2010).

Хромозомни числа – $2n=2x=16$ (Павлова, 1988).

4.3. Разпространение

4.3.1. Общо разпространение

Ареалът на вида обхваща северната част на Балканския полуостров, Унгария, Румъния, Молдова, Украйна и Югозападна Русия.

Панонско-понтийско-балкански геоелемент.

4.3.2. Разпространение в страната

По литературни данни и наличните в българските хербариуми материали за вида се посочват следните находища:

Черноморско крайбрежие (северно)

- in graminosis prope Duran-Kulak, Distr. Balchik (B. Davidov 1903).

Погрешно съобщен вместо Oxytropis pilosa.

Дунавска равнина

- в околностите на град Оряхово при Дунава (Ст. Георгиев 1906). *Непотвърдено.*

- по сухи тревисти и пясъчливи места около гр. Оряхово, гр. Козлодуй, с. Остров, с. Северци и с. Брегаре (Урумов 1935). *Непотвърдено.*

- по тревисти места около гр. Бяла Слатина и с. Бърдарски геран (Урумов 1917).

- Плевенските височини, с. Рибен, м. “Черешовица–Соваки” (15.07.1997, Р. Цонев, SO 98752, 98753, 98754, 99161; Цонев 2002).

Североизточна България

- с. Мечка, Русенско (Stoyanov 2012).

Струмска долина (северна)

- сухи места над гр. Бобошево, Кюстендилско (14.07.1986, Д. Павлова, SOM 148643).
- Бобошевски Руен, над гр. Бобошево, Кюстендилско - по слоговете на лозята и припечни тревисти места (31.05.1969, П. Панов, SOM 147548).
- Бобошево, Кюстендилско (Панов, Панова 1973).
- Гр. Бобошево, по пътя за манастира "Свети Дух", (1986 г., Д. Павлова, SO 94442-94446, 95192, 95109, 94552)

Средни Родопи

- Средни Родопи, над Пловдив (30.07.1904, Явашев, SOM 47670; 04.1910, V. Stribrny, SO 84158). *Непотвърдено.*
- Песъчливи места при Кричим, Пловдивско (04.1910 Стрибърни, SOM 47674; 17.05.1914, Mrkviska, SOM 47 668, 47671; 05.1915 Стрибърни, SOA 6444-6446, SOA 16125). *Непотвърдено.*

Тракийска низина

- по сухи тревисти места между с. Селджиково (с. Калояново) и Хисар, Пловдивско (Урумов 1929). *Непотвърдено.*

4.4. Екология на вида

Преобладаващо видът е привързан към сухи до умерено влажни, средномощни карбонатни черноземни почви върху лъсови повърхнини (в Северна България), елемент в състава на степен тип растителност. По-рядко расте на сухи, плитки канелени почви (в Струмската долина), в състава на ксеротермни храстови и тревни съобщества с преобладаване на субсредиземноморски елементи. Развива се еднакво добре както на открити места (Дунавска равнина), така и всред храстова и дървесна растителност (Струмска долина).

4.4.1. Находище в землището на с. Комарево, община Долна Митрополия,

Плевенска област

Находището е локализирано югоизточно от селото, на десния долинен склон на р. Вит, в местността „Вятърница” и заема предимно заравнените билни части и слабо наклонените участъци на хълмовете със западно-югозападно изложение и надморска височина 75-105 м.

Почви - средномощни карбонатни черноземни върху лъсови повърхнини.

Климат - умереноконтинентален.

Растителни съобщества - ксеротермни растителни съобщества от степен тип, отнасящи се към приоритетния за опазване хабитат „Панонски лъсови степни

тревни съобщества” (код 6250). В състава на тревните съобщества, доминирани главно от *Chrysopogon gryllus*, влизат около 45 вида висши растения, сред които *Achillea collina*, *Anthemis tinctoria*, *Astragalus onobrychis*, *Convolvulus cantabrica*, *Satureja montana*, *Teucrium chamaedrys*, *Salvia nutans*, *Festuca valesiaca*, *Genista sessilifolia*, *Medicago falcata*. Единично или на малки групи се срещат храстите *Crataegus monogyna*, *Pyrus pyraeaster*, *Rosa sp.*, *Ligustrum vulgare*.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището

Собственост: общинска публична, за нуждите на селското стопанство.

Категория по начин на трайно ползване: пасище, мерá.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в съседни територии

Собственост: общинска публична; стопанисвана от общината; държавна частна; частна; на обществени организации.

Категория по НТП: ниви; залесена горска територия; територия за нуждите на селското стопанство; пасище, мерá; земеделски земи; изоставени територии.

4.4.2. Находище в землището на гр. Бобошево, общ. Бобошево, Кюстендилска обл.

Находището се намира на 700 м западно от гр. Бобошево, над шосето за манастира “Св. Димитър”, на хълм с източно изложение и надморска височина 520-600 м.

Почви - сухи, плитки канелени почви.

Климат – преходносредиземноморски.

Растителни съобщества - Почти 90 % от площта на находището е горска територия, включваща естествени смесени широколистни дървесни и храстови съобщества и култура от черен бор. Видът е елемент в състава на ксеротермни храстови и тревни съобщества от субсредиземноморски тип. По-голяма част от местообитанието принадлежи към включения в Приложение № 1 на ЗБР хабитатен тип „Източни гори от космат дъб” (код 91АА). Проективното покритие на ниските дървесни и храстови видове е около 50%, преобладават *Juniperus oxycedrus*, *Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens*, *Carpinus orientalis*, *Pyrus nivalis*, *Paliurus spina-cristi*. Тревната покривка е формирана от голям брой видове – около 70, сред които с най-голямо участие са *Festuca valesiaca*, *Koeleria splendens*, *Melica ciliata*, *Astragalus onobrychis*, *Agrimonia eupatoria*, *Anthemis tinctoria*, *Crupina vulgaris*, *Eryngium campestre*, *Geranium pusillum*, *Helianthemum nummularium*, *Medicago minima*, *Orlaya grandiflora*, *Poa pratensis*, *Teucrium chamaedrys*, *Trifolium campestre*.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището

Собственост: държавна частна, за нуждите на горското стопанство; стопанисвана от общината, за нуждите на селското стопанство

Категория по начин на трайно ползване: залесена горска територия; пасище, мерá.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в съседни територии

Собственост: държавна частна; стопанисвана от общината; общинска частна;

Категория по начин на трайно ползване: залесена горска територия; нива; временно неизползвана орна земя; полски път.

4.4.3. Находище в землището на с. Мечка, община Иваново, Русенска област

Ново за страната находище на вида, съобщено през 2012 г., (Stoyanov 2012).

Находището се намира западно от с. Мечка, на хълмовете в местн. Стълпище, на склон с изложение юг-югоизток, при около 90 м надм. в.

Почви - черноземни почви върху льосови повърхнини.

Климат - умереноконтинентален.

Растителни съобщества – Видът е елемент в състава на сухи степни тревни съобщества с преобладаване *Chrysopogon gryllus* и *Dichanthium ischaemum*. В изграждането на тревната покривка участват *Festuca valesiaca*, *Dactylis glomerata*, *Medicago falcata*, *Teucrium chamaedrys*, *T. polium*, *Thymus glabrescens*, *Coronilla varia*, *Astragalus onobrychis*, *Convolvulus cantabrica*, *Sanguisorba minor*, *Eryngium campestre* и др. Местообитанието се отнася към хабитатен тип 6250 “Панонски льосови степни тревни съобщества”.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището

Собственост: държавна частна, за нуждите на селското стопанство

Категория по начин на трайно ползване: пасище, мерá.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в съседни територии

Собственост: държавна частна, за нуждите на селското стопанство.

Категория по начин на трайно ползване: пасище.

4.5. Състояние на популациите

4.5.1. Популация в землището на с. Комарево

Граници на популацията

- *Географски координати*

Точка	N	E	надм. в.
№ 1	43.55065°	24.62679°	75 m
№ 2	43.55001°	24.63179°	100 m
№ 3	43.54794°	24.63695°	105 m
№ 4	43.54624°	24.63930°	100 m

№ 5	43.54845°	24.62938°	80 m
-----	-----------	-----------	------

- *Метрични (UTM) координати – зона 35N*

Точка	Y (North)	X (East)	надм. в.
№ 1	4824702.7	308297.0	75 m
№ 2	4824620.1	308698.9	100 m
№ 3	4824378.3	309109.2	105 m
№ 4	4824184.1	309293.6	100 m
№ 5	4824452.4	308499.2	80 m

Популацията заема площ 84 ха и има численост около 1500 индивида, разпределени сравнително равномерно, рядко поединично, в повечето случаи на групи от по 3-5 до 15-20 индивида. Плътността на популацията не е висока (0,001 индивида/m²), но в някои участъци, където проективното покритие на вида достига до 60%, плътността нараства до 2-3 индивида/m².

Популацията е в стабилно състояние. Местообитанието не е нарушено.

4.5.2. Популация в землището на гр. Бобошево

Граници на популацията

- *Географски координати*

Точка	N	E	надм. в.
№ 1	42.15092°	22.98956°	600 m
№ 2	42.14954°	22.99164°	555 m
№ 3	42.15017°	22.99230°	540 m
№ 4	42.15227°	22.99141°	525 m
№ 5	42.15274°	22.98995°	540 m

- *Метрични (UTM) координати – зона 34N*

Точка	Y (North)	X (East)	надм. в.
№ 1	4668448.6	664384.0	600 m
№ 2	4668299.4	664559.4	555 m
№ 3	4668370.6	664612.3	540 m
№ 4	4668602.1	664533.4	525 m
№ 5	4668651.4	664411.5	540 m

Площта на популацията е 6,7 ха. Числеността е около 700 екземпляра, растящи предимно на групи от 3-15 индивида. Плътността на популацията не е висока (около 0,01 индивида/m²), но в отделни участъци, където проективното покритие на вида е почти 100%, плътността достига до 3-4 индивида/m².

Популацията е в стабилно състояние. Видими нарушения в местообитанието не са наблюдавани.

4.5.3. Популация в землището на с. Мечка

Граници на популацията

- *Географски координати*

Точка	N	E	надм. в.
№ 1	43.70496°	25.79911°	70 m
№ 2	43.70464°	25.79769°	90 m
№ 3	43.70408°	25.79697°	90 m

- *Метрични (UTM) координати* – зона 35N

Точка	Y (North)	X (East)	надм. в.
№ 1	4839804.9	403243.5	70 m
№ 2	4839771.0	403128.6	90 m
№ 3	4839709.6	403069.7	90 m

Популацията заема площ под 1 ха. Числеността е около 300 индивида. Плътноста на популацията като цяло не е висока (0,03 индивида/m²).

Популацията е в стабилно състояние, не са установени видими нарушения.

Популацията се нуждае от допълнителни наблюдения.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Няма данни за отглеждане на вида извън естествените местообитания. Опитите да се запазят екземпляри в *ex situ* колекция се оказаха безуспешни.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

5.1. Неподлежащи на управление фактори – обусловени от биологичните особености и екологични изисквания на вида:

- привързаност към специфичен хабитат;
- сравнително ниска кълняемост на семената;
- ограничени възможности за разселване;

5.2. Подлежащи на управление фактори:

- селскостопански мероприятия – промени в начина на трайно ползване на земята, разораване на пасищата и превръщането им в обработваеми земи;
- животновъдство (паша);
- горскостопански мероприятия – провеждане на неконтролирани сечи;
- инвестиционни проекти (телекомуникации, фотоволтаици, ветрогенератори)
- пожари;

Към факторите, подлежащи на управление могат да се посочат и:

- промяна в динамиката на местни видове – охрастяване;

- навлизане на инвазивни видове в находищата.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитанията

6.6.1. В защитени местности

За опазване на две от находищата на Вълнестоцветното сграбиче са обявени защитени местности:

- **защитена местност „Вягърница”** в землището на с. Комарево, община Долна Митрополия, област Плевен, обявена със Заповед № РД-16/2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 14/2012 г.); ЗМ включва 63% от популацията на вида – територията с най-представителната част от популацията, с най-висока численост, проотивно покритие и плътност на вида;
- **защитена местност „Находище на Вълнестоцветно сграбиче - Бобошево”** в землището на гр. Бобошево, община Бобошево, област Кюстендил, обявена със Заповед № РД-205/2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ бр. 33/2013 г.). ЗМ включва 100% от популацията.

6.6.2. В границите на НАТУРА зони

Находището при с. Комарево попада в защитена зона BG 0000181 „Река Вит” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 21/2007 г.);

Находището в землището на гр. Бобошево е в защитена зона BG 0001013 “Скрино” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 85/2007 г.), изменена със РМС № 811/2010 г. (обн. ДВ бр. 96/2010 г.), както и в защитена зона BG0002107 „Бобошево“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-781/2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 104/2008 г.);

Находището в землището на с. Мечка попада в защитена зона BG 0000232 „Батин” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 21/2007 г.), както и в BG0002024 „Рибарници Мечка“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-561/2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 84/2008 г.)

6.2. Пречи природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Инвентаризация на находищата и оценка на състоянието им;
- Популационни изследвания;
- Оценка на степента на риска и тенденциите в развитието на популациите;
- Идентифициране на реални и потенциални заплахи;
- Разработване на Планове за мониторинг (в Приложение);
- Провеждане на ежегоден мониторинг в съответствие с НСМБР.

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Провеждане на информационни срещи на територията на РИОСВ Плевен, РИОСВ Перник и РИОСВ Русе за запознаване на експертите и обществеността с обекта на опазване;
- Разпространение на информационни материали с природозащитна цел в общинските центрове и кметствата;
- Публикуване на информация на Internet страниците на проекта, МОСВ, РИОСВ, в местни електронни и печатни медии;
- Провеждане на срещи с местната и общинска администрации (кметове, еколози, експерти от структурите на ИАГ и общинските служби “Земеделие”) за запознаване с предвидените дейности по опазване на вида и във връзка с внесените Предложения за обявяване на защитени местности;
- Поставяне на информационни табели в близост до находищата.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

7.1. Политики и законодателство

- Обявяване на находището в землището на с. Мечка за защитена местност
- При провеждане на процедури по ОВОС/ЕО и ОС на инвестиционни предложения да се прави ифценка на въздействието върху популациите на вида

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията

- *in situ* дейности – ежегодна оценка на степента на захрастяване и появата на инвазивни видове в находищата. Отстраняване на храстова растителност при достигане на проективното ѝ покритие до 50% в находището при гр. Бобошево и до 10% в находището при с. Комарево;
- *ex situ* дейности – запазване на генетичен материал в Националната семенна генбанка и живи растения в колекция;

- проучване на възможностите за възстановяване на вида в находището при гр. Кричим с материал, получен по метода на *in vitro* размножаване.

7.3. Изследвания и мониторинг

- Проучване на възможностите за *in vitro* размножаване, запазване на получените растения в *ex situ* колекция като изходен материал за реинтродукция;
- Провеждане на дългосрочен мониторинг;
- Наблюдения и оценка на влиянието на климатичните промени върху фенологията и адаптивните способности на растенията

7.4. Повишаване осведомеността и природозащитната култура на населението

- Издаване и разпространение сред местните общности на информационни материали с природозащитна цел (брошури, плакати, видеофилми) –за по-голяма информираност и повишаване на познанията на хората за обекта на опазване, както и предприетите и необходими дейности в тази насока;
- Провеждане на информационни срещи по места за представяне на резултатите от изпълнението на дейности, свързани с опазването на вида и местообитанията

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикатори за изпълнението и ефекта на набелязаните дейности.

Оценка на степента на изпълнение на Плана			
Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
100 % изпълнение на дейностите от плана	% изпълнени дейности от плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в плана средства са усвоени	% изразходени средства от предвидените за съответната година	всяка година	МОСВ
Изпълнение на дейности за повишаване обществената информираност относно опазване на вида	% изпълнени дейности за повишаване на обществената информираност	на всеки 3 години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Площ на популацията	на 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Числеността на популациите се запазва или нараства	Брой индивиди в площадките за мониторинг	на 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Липсват видими нарушения в местообитанията	Констатирани нарушения в местообитанията	всяка година	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ

9: БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

Дейности	Отговорни институции/ партньори	Период на изпълнение на дейностите											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
I. Политики и законодателство														
1. Обявяване на находището в землището на с. Мечка за защитена местност	ИБЕИ , РИОСВ Русе, МОСВ		+											Национално финансиране
2. При провеждане на процедури по ОВОС/ЕО и ОС на постъпили инвестиционни предложения да се прави оценка на въздействието върху популациите на вида	Проект Life08NAT/BG279; РИОСВ Плевен, РИОСВ Перник, РИОСВ Русе, ИБЕИ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			Не е необходимо финансиране
II. Укрепване на научната основа за ефективното опазване на вида														
1. Издирване на нови находища и проучване на съобщените по литературни и хербарни данни, но непотвърдени досега	Проект Life08NAT/BG279; ИБЕИ	1100	400			1100				500			3100	Национални и други източници на финансиране.
2. Провеждане на опити за <i>in vitro</i> размножаване и получаване на нови растения за реинтродукция	ИБЕИ		1500	1500	1500								4500	Национални и други източници на финансиране.
3. Наблюдения и оценка на влиянието на климатичните промени върху фенологията и адаптивните способности на растенията	Проект Life08NAT/BG279; ИБЕИ	+	800			800				800			2400	Национални и други източници на финансиране.
III. Мониторинг на вида														
1. Мониторинг в рамките на проект Life08NAT/BG279	Проект Life08NAT/BG279	1000											1000	Проект Life08NAT/BG279
2. Дългосрочен мониторинг	РИОСВ Плевен, РИОСВ Перник, РИОСВ Русе		300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	2700	Национално финансиране

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
IV. In-situ опазване на вида													
1. Контрол на разпространението на инвазивни видове в находищата и в близост до тях и предприемане на мерки за отстраняване	Проект Life08NAT/BG279; РИОСВ Плевен, Перник, Русе, НПО, доброволци	+		400			400			400		1200	Национални и други източници на финансиране.
2. Отстраняване на храстова растителност при превишаване на допустимото ѝ проективно покритие в находищата	РИОСВ Плевен, Перник, Русе, НПО, доброволци				500			400			400	1300	Национални и други източници на финансиране.
V. Ex-situ опазване на вида													
1. Включване на материал от находищата на вида в колекция в Ботаническата градина, БАН	Проект Life08NAT/BG279	+	+										Не е необходимо финансиране
2. Депозирание на генетичен материал (семена) в Националната семенна генбанка и в Millenium Seed Bank, Великобритания	Проект Life08NAT/BG279 ИБЕИ	+	.			500				500		1000	Национални и други източници на финансиране.
3. Реинтродукция и възстановяване на находището при гр. Кричим с растения, получени по метода <i>in vitro</i> размножаването	ИБЕИ ; РИОСВ Пазарджик				250	250	250					750	Национални и други източници на финансиране.
VI. Повишаване на информираността на местното население													
1. Разяснителна и информационна дейност сред местната общественост за опазване на вида и неговите местообитания	Проект Life08NAT/BG279, МОСВ, РИОСВ, НПО	550				400		400		400		1750	Национални и други източници на финансиране.
2. Предоставяне на текуща информация на Internet страниците на проекта, РИОСВ, МОСВ, в печатни и електронни медии	Проект Life08NAT/BG279 РИОСВ, МОСВ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране
3. Издаване и разпространение на печатни информационни материали; информационни кампании	Проект Life08NAT/BG279 РИОСВ, НПО	3000			600			600			600	4800	Проект Life08NAT/BG279 Национални и други източници на финансиране

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Списък на използваните съкращения;
2. Библиография;
3. Снимков материал на вида и неговите местообитания;
4. Методика за оценка на популациите и находищата;
5. Планове за мониторинг. Стандартни формуляри за мониторинг на висши растения;
6. Методика за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки
7. Карта на известните находища на вида;
8. Индикативни карти за находищата;
9. Заповеди за обявяване на Защитени територии
10. Отчет за проведените при разработването на плана научни изследвания;

Използвани съкращения

ЗМ – Защитена местност

ИАГ – Изпълнителна агенция по горите

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

ИБЕИ – Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

НПО – Неправителствена организация

НСБР – Национален съвет за биологично разнообразие

НСМБР – Национална система за мониторинг на биологичното
разнообразие

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

IUCN – Световен съюз за защита на природата

SO – Хербариум на Биологически факултет, СУ

SOM – Хербариум висши растения, ИБЕИ

Библиография

- Вълев, С.** 1976. Род *Astragalus* L. – В: Йорданов, Д. (ред.), Флора на Народна Република България. Т. 6, сс. 135-177. Изд. БАН, София.
- Георгиев, Ст.,** 1906. Принос за изучаване на двуразделките, гъбите, папратите и явнобрачните растения в България. Год. Соф. у-т кн. II: 106.
- Делипавлов, Д. & Чешмеджиев, И.** 2003. Определител на растенията в България. Изд. Аграрен Университет, Пловдив.
- Закон за биологичното разнообразие,** обн., ДВ, бр. 77 от 09.08.2002 г.
- Павлова, Д.** 1988. Таксономично проучване на представители на род *Astragalus* L. (клин) в България. Дисертация. 175 с.
- Панов, П. & Панова, Л.** 1973. Нови материали и критични бележки по флората на България. - Изв. Бот. и-т, БАН, кн. XXIII: 237.
- Урумов, Ив.,** 1917. Тринадесети принос към българската флора. - Сб. БАН, кн. VII: 67
- Урумов, Ив.,** 1929. Списък на растения събирани из Карловска околия. - Сб. БАН, кн. 25: 36.
- Урумов, Ив.,** 1935. Флората на Врачански окръг. - Сб. БАН, кн. 29: 64.
- Цонев, Р.** Под печат. *Astragalus dasyanthus* Pall. (стр. 195)– В: **Пеев, Д. и др.** (ред.), Червена книга на Р. България. Т. 1. Растения и гъби. ИБЕИ-БАН и МОСВ. София.
- Цонев, Р.** 2002. Флора и растителност в Средна Дунавска равнина между долините на реките Вит и Студена. Дисертация. 166 с.
- Davidov, V.** 1903. Zveiter Beitrag zur Kenntnis der Flora von Bulgarien.-Öst. Bot. Z. 53:165
- Kozuharova, E.** 2008. Do honeybees promote or reduce the reproduction of two rare plants in Bulgaria. – Phytol. Balcan. 14(3): 401-412.
- Kožuharova, E. & Firmage, D.H.** 2009. Notes on the reproductive biology of *Astragalus dasyanthus* Pall. (*Fabaceae*) – a rare plant for Bulgaria. – Dokl. Bulg. Acad. Nauk., 62(9): 1079-1089.
- Kožuharova, E., Tzvetanova, V. & Firmage, D.** 2010. Seed germination and seedling development of two rare *Astragalus* species (*Fabaceae*). – Phytol. Balcan. 16(1): 51-56.
- Stoyanov, S.** 2012. Reports 105-109. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comps), New floristic records in the Balkans: 19. – Phyt. Balcan., 18(2): 222-223.
- Stoyanov, S & Tzonev, R.** 2009. *Astragalus dasyanthus* Pall. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan. 15(1): 67.
- Walter, K.S. & Gillett, H.J.** (eds). 1998. 1997 IUCN Red List of Threatened Plants. IUCN, The World Conservation Union, Gland & Cambridge.

Снимки от находището при гр. Бобошево

Снимки от находището при с. Комарево

Находището при с. Мечка

Методика за оценка на популациите и находищата

Параметри на наблюдение

При подбора на популационни параметри са взети предвид методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и Rytteri & al., (eds.) 2003). Основните съображения са свързани с техническите възможности за по-широка приложимост към различни биологични типове, лесно и същевременно коректно отчитане на параметрите на терен. Възприет е подходът на “моментен” мониторинг в период от време на формиране на репродуктивни структури, което позволява освен присъствие или отсъствие на локалните популации да се събере информация за развитието и репродуктивния потенциал на вида.

Полевият формуляр за набиране на първични данни включва параметри и информационни полета, които се отнасят до характеристики от административен и географски характер.

Като специфични за висшите растения са следните информационни полета: флористичен район, GPS координати на популацията, отчетна единица, фенологична фаза, характеристика на местообитанието, площ на популацията, площ на находището, проективно покритие, плътност на популацията, проективно покритие на дървесна, храстова и тревна растителност, консервационнозначими видове, наличие на инвазивни видове, взети мерки за опазване и възстановяване. Реалните и потенциални заплахи се отчитат по възприетия от IUCN формуляр с класификацията на заплахите.

Указания за събиране на данни и попълване на полевия формуляр

Флористичен район. В това поле се отбелязва с “подчертаване” в кой флористичен район се намира наблюдавания вид.

Отчетна единица. В това поле се записва каква отчетна единица е възприета при конкретния вид, т.е. какво се брои. Ако обект на мониторинг са дървета, храсти, храстчета, туйфести треви или луковични растения, с ясно различаване на отделните индивиди, то те се преброяват. При растения с дълги пълзящи коренища и издънки, при които разграничаването на отделните индивиди е затруднено се регистрира отделно броят на вегетативните и генеративните издънки или други части. В полевия формуляр са посочени различни варианти на отчетна единица (дърво, храст, храстче, отделно тревисто растение, туйфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст) като избраната се отбелязва с “подчертаване”. В случая отделно тревисто растение

Фенологична фаза. В това поле се отразява в каква фенологична фаза се намира популацията на наблюдавания вид. Фенологичната фаза представлява етап от сезонното развитие, характеризира се с определени морфологични изменения, които протичат закономерно в определен срок. Основните фенологични фази са начало и край на вегетационния период (за първи признак се приема фенофазата набъбване на пъпките, следвани от начало на разпукване на пъпките, пълно разтваряне на пъпките, достигане на нормални размери на листата), развитие на репродуктивни органи (описват се фазите оформяне на съцветия от цветните и смесените пъпки, цъфтеж на мъжките и женски цветове-за двуполовите цъфтежът се определя по разтваряне на цветовете и появата на прашец, опрашване, оформяне на семенни люспи, поява на завръзи, оформяне на плодове, узряване на плодове/семена, опадане на зрели плодове/семена), начало на пожълтяване на листата (начало на есенен листопад, масово опадане на листата, край на опадане на листата) и период на опадане на листата. От представените варианти на фенофази чрез подчертаване се отбелязва установената фенофаза на вида.

GPS координати на популацията. Определя се точното местоположение на наблюдаваната популация/находище като се отчита централна точка и координатите на най-малко четири характерни точки на находището се регистрират с GPS, така че да може да се опише полигон. Препоръчително е да се засекат най-отдалечените точки в посоките север-юг и изток-запад. Засичането на по-голям брой точки от четири е за предпочитане.

При наличие на мозаечно-петниста структура на популацията се засичат координати на основните популационни фрагменти, като се засича централна точка за всеки от тях.

Характеристика на местообитанието. Този блок от информационни полета е свързан с характеристиката на условията на местообитание на вида в конкретното находище. От абиотичните условия се записват данни за надморска височина, форма на релефа, изложение, наклон, основна скала, почва, влажност. За по-точно определяне на някои от тези характеристики е добре, при възможност да се извърши предварителна справка като се ползват топографски, геоморфоложки, почвени и горски карти, аерофотоснимки и съпътстващата ги документация. При почвената характеристика се определя и степента на ерозия в находището. При оценката ѝ се използва информацията от различните карти, но на терена се прави визуално определяне на степента и вида на ерозията (площна или ровинна).

Биотичните фактори в находището се характеризират чрез посочване на основния тип растителност и оценка за общо проективно покритие на растителността и съответно проективно покритие в % на дървета, храсти и тревни видове и посочване на видовия им състав. Записват се основните съпътстващи видове в растителното съобщество, като на първо място се отбелязват, тези които изграждат съобществото и доминират в него. Други редки и застрашени видове, които се срещат в същото находище се записват в полето “консервационно значими видове”. В полето “конкуриращи видове” се отбелязват тези видове, които имат преки или косвени (чрез абиотичната среда) взаимоотношения с наблюдавания вид и възпрепятстват неговото нормално развитие и разпространение.

Площ на популацията. Този параметър дава информация за адаптивния потенциал и пространствената структура на популациите и показва заетата площ или размера на популацията (частта от земната повърхност, върху която има индивиди на наблюдавания вид). Мерната единица е хектар (ha). Площта на дадена популация/находище се определя, като очертаванията им се приравняват към някаква геометрична фигура (правоъгълник, квадрат, трапец, кръг и т.н.) и се измерват параметрите (дължина, широчина, диаметър и т.н.), необходими за изчисляването на площта на тази фигура. Измерването става с ролетка, или чрез очертаване на полигон чрез GPS. Когато находището съответства на кадастрална единица (отдел, подотдел и др.) в горска или земеразделителна карта, площта на находището се определя въз основа на наличната информация.

Когато индивидите в популациите на оценявания вид са разположени неравномерно и образуват отделни петна или групи в рамките на растителните съобщества, първоначално се определя площта на цялото находище на територията, на която се срещат негови индивиди, а след това се оценява и процентът от площта, зает от проучвания вид. За целта находището се разделя от паралелни и перпендикулярни маршрутни ходове, като по този начин то се разделя на отсечки от по 50 или 100 крачки, а в рамките на всяка отсечка се пресмята броят крачки, преминати по петното на проучвания вид. Чрез сумиране на показателите, получени от всички отсечки на маршрутния ход, се изчислява процентът от площта, заета от популациите на проучвания вид, а след това се изчислява и общата площ на тези популации, разглеждани като едно находище.

Плътност на популацията. Този параметър е свързан с пространствената структура на популациите и чрез неговото отчитане може да се отчита и тяхната динамика. Мерната единица може да бъде инд./m² или съответната отчетна единица.

Преброяването и отчитането на вегетативни и генеративни индивиди или друга отчетна единица става отделно. Отделното отчитане на индивидите с репродуктивни структури дава възможност за оценяване на репродуктивния потенциал.

При малочислени популации е целесъобразно преброяването на всички индивиди. При многочислени е добре да се използват временни отчетни площадки, които се проектират така, че да се обхванат разнообразието на средата и на биотипове. При дървета и храсти, влизащи в състава на горски съобщества се препоръчва пробните площадки да бъдат с размер 400 m^2 , а при тревисти и храстчета - 1 m^2 или 0.25 m^2 . При малки по площ популации се избират 3-5 отчетни площадки. При по-големи по площ популации броят на площадките зависи от равномерността в разпределението на наблюдавания вид в рамките на съобществото и в по-малка степен от обилието му. При оптимални условия са достатъчни 15 площадки, докато при неравномерно разпределение на вида това число може да достигне до 50, но в повечето случаи са достатъчни 25 площадки с размер 1 m^2 . Размерът на отчетната площадка зависи от размера на възрастните екземпляри. Като достатъчен се определя размерът на площадката, при който върху нея се поместват не по-малко от 5 възрастни индивида на наблюдавания вид. При по-голямо количество по-малки отчетни площадки се получава по-голяма точност.

Отчетните площадки се разполагат равномерно на определено разстояние една от друга, така че по възможност да се обхванат цялото находище. На тези отчетни площадки без установени видове се записват 0 инд., но се включват при изчисляване на средната стойност.

Сумират се индивидите от всички отчетни площадки и се вписват съответния брой вегетативни, генеративни и общия брой индивиди от наблюдаваната пробна площ.

Отчетните площадки не трябва да се разполагат субективно.

Само в случаите, когато популацията представлява отделни петна, заемащи определен процент от площта, площадките се разполагат само в пределите на тези петна и не се разполагат върху места без наблюдавания вид.

Проективно покритие. Проективното покритие представлява проекция на надземните части на растението върху повърхността на почвата. То се определя окомерно или с помощта на квадрат-мрежа. При окомерното определяне върху всяка една отчетна площадка, като се гледа отгоре върху нея се преценява каква част от площадката ще заемат надземните части на изучаваното растение, ако те се долепят плътно едно до друго. Окомерното определяне може да се подпомогне с помощта на квадрат-мрежа (дървена или метална рамка с площ 0.25 до 1 m^2 , разделена с тънка жица или канап, на квадрати с площ по 1 dm^2). Изчислява се и се записва средното проективно покритие в %).

Брой отчетни площадки. В това поле се записва броят на отчетните площадки, въз основа на които са отчетени популационните параметри.

В случая: залагат се по 4 контролни площадки в находищата при с. Комарево и гр. Бобошево и 2 контролни площадки в находището при с. Мечка

Наличие на инвазивни видове. Параметърът позволява да се оцени присъствието и степента на въздействие на инвазивни (чужди) видове. Отчита се и % от общата площ на популацията и местообитанието, която е засегната от въздействието на инвазивния вид,

Заплахи и природни явления. Този параметър дава информация за наличието на преки или косвени отрицателни въздействия и дейности върху популацията на наблюдавания вид. При възможност се посочва какъв % от площта на популацията и/или находището е засегнато. Описва се установената за местообитанието съществуваща или потенциална заплаха.

Взети мерки за опазване, поддържане и възстановяване. Параметърът дава информация какви дейности са предприети за опазване, поддържане и възстановяване на вида и неговото местообитание. Записва се какви дейности са предприети и по какъв начин са реализирани

План за мониторинг на *Astragalus dasyanthus* Pall. (Вълнестоцветно сграбиче) в землището на с. Комарево, Плевенска област

Разработен от: гл. ас. Стоян Стоянов и ас. Валентина Горанова

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Установяване на състоянието на популацията и нейната динамика.
- 1.2. Оценка и приоритизиране на неблагоприятните въздействия върху вида и неговото местообитание и предприемане на адекватни мерки за тяхното отстраняване.
- 1.3. Запазване на размера на популацията на вида и естественото състояние на неговото местообитание.

2. Обща информация за вида

2.1. Природозащитен статус: *Astragalus dasyanthus* е включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие и в Червена книга на Р. България, Т. 1. Растения и гъби (Цонев *под печат*). По критериите на IUCN видът е оценен като „критично застрашен” на национално ниво (Stoyanov & Tzonev 2009) и като „рядък” в световен мащаб. Находищата на *Вълнестоцветното сграбиче* в землището на село Комарево, Плевенско и в землището на гр. Бобошево, Кюстендилско попадат съответно в Натура зоните Река Вит (BG 0000181) и Скрино (BG 0001013) – защитени зони по Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС).

2.2. Морфологично описание: Многогодишно тревисто растение с мощно коренище. Стъблата 15–35 см високи, силно разклонени, пурпурночервени, покрити с дълги бели стърчащи власинки. Листата 8–25 см дълги, нечифтоперести, с къси дръжки, листната ос пурпурночервена. Лисчетата 15–20 двойки, елиптични до ланцетни, бяло копринесто влакнести. Съцветията с 10–20 цвята, кълбести, плътни, с пурпурночервена дръжка. Цветовете 20–25 мм дълги, лимонено жълти, с тясноланцетни влакнести прицветници. Плодът до 20 мм дълъг, елипсовиден, гъстовлакнест боб. Цъфти от втората половина на май до края на юни, плодоноси юли-септември. Насекомоопрашващо се. Размножава се вегетативно и със семена.

Забележка: При остаряването на хербарните материали власинките променят цвета си от бял в ръждивокафяв. Видът е морфологично и екологично близък с *Oxytropis pilosa*

(L.) DC., който се отличава със своите бледо жълти цветове, с по-тесните си и по-дълги листчета и със зелените си стъбла, листни оси и дръжки на съцветието.

2.3. Общо разпространение: Ареалът на вида обхваща северната част на Балканския полуостров, Унгария, Румъния, Молдова, Украйна и Югозападна Русия.

2.4. Разпространение в България: Известен с изолирани находища в северната част на Струмската долина при гр. Бобошево, Кюстендилско, в Дунавската равнина при село Комарево, Плевенско и в Североизточна България при село Мечка, Русенско. От района на Добруджа видът е погрешно съобщен вместо *Oxytropis pilosa*. В находището при гр. Кричим, което вероятно е унищожено, *A. dasyanthus* е събиран за последно през 1915 г.

2.5. Местообитания на вида: Находището на *Вълнестоцветното сграбиче* при гр. Бобошево е локализирано на 700 m западно от града, близо до шосето за Бобошевския манастир „Св. Димитър”. Видът расте на плитки канелени почви и елемент в състава на ксеротермни храстови и тревни съобщества с преобладаване на субсредиземноморски елементи. По-голямата част от неговото местообитание принадлежи към включения в Приложение 1 на ЗБР хабитатен тип Източни гори от космат дъб (код 91AA).

В Плевенско и Русенско *A. dasyanthus* расте на средномощни карбонатни черноземни почви в състава на степен тип растителност, отнасяща се към приоритетния за опазване хабитатен Панонски льосови степни тревни съобщества (код 6250).

2.6. Основни заплахи за вида: При гр. Бобошево почти 90 % от площта на находището представлява залесена горска територия, включваща естествени смесени широколистни горски и храстови съобщества и култура от черен бор. Останалата част е пасище, мерá. В непосредствена близост се намират постройките от вилната зона на Бобошево и частни терени – ниви и временно неизползвана орна земя. Провеждането на горскостопански мероприятия (залесявания, сечи), както и реализирането на инвестиционни намерения в обхвата на находището са потенциални заплахи, които могат да причинят необратими негативни последици за вида и неговото местообитание.

Находищата в Северна България (Плевенско и Русенско) са в непосредствена близост до земеделските терени и там потенциална заплаха се явява разширяването на обхвата на обработваемите земи за сметка на пасищата, разположени на богати черноземни почви. Други потенциални заплахи в тези находища са инфраструктурните и инвестиционните проекти (строеж на пътища, ветрогенераторни и фотоволтаични паркове и др.), водещи до промяна в режима на ползване на земята и загуба на местообитанието.

3. Методика за извършването на мониторинга

За основа на настоящия **План за мониторинг** се използва **Формуляр за мониторинг на висши растения** на ИАОС. Към него е приложен изготвения от екипа на проекта Допълнителен формуляр, в който са включени показатели, отразяващи спецификите на конкретния вид. За попълване на Полевия формуляр се използва утвърдената от ИАОС Методика за мониторинг на висши растения. Всички данни, които ще бъдат събрани са съвместими с Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие и ще бъдат предоставени на ИАОС.

Неразделна част от Мониторинговия план са: **Формуляр за мониторинг на висши растения** на ИАОС и **Допълнителен формуляр** в 2 части: *Показатели за наблюдение на цялата популация* и *Показатели за наблюдение в контролните площадки*.

3.1. Място за извършване на мониторинга: популацията на *Astragalus dasyanthus* в землището на село Комарево, Плевенско, местност „Вятърница”.

3.2. Отчетна единица: отделно тревисто растение.

3.3. Периоди на наблюдение: 2 пъти годишно – началото на юни (*фаза на цъфтеж*) и края на юли (*фаза на плодоносене*).

3.4. Брой контролни площадки, площ и GPS координати

Ще бъдат заложени 4 броя постоянни мониторингови площадки, всяка с размери 2×2 m (4 m²). Разположението на площадките ще е съобразено с пространствената структура на популацията. При всяко посещение ще се отчитат както показателите за наблюдение на цялата популация, така и показателите за наблюдение в контролните площадки.

GPS координати на контролните площадки:

- *Географски координати*

Контролна площадка	N	E	надм. в.
№ 1	43.55058°	24.62699°	75 m
№ 2	43.55013°	24.62939°	105 m
№ 3	43.55000°	24.63293°	115 m
№ 4	43.54794°	24.63431°	115 m

- *Метрични (UTM) координати* – зона 35N

Контролна площадка	Y (North)	X (East)	надм. в.
№ 1	4824694.5	308312.9	75 m
№ 2	4824639.0	308505.4	105 m
№ 3	4824616.4	308790.9	115 m
№ 4	4824384.4	308895.9	115 m

Необходим човешки ресурс и финансови средства за осъществяване на мониторинга в периода 2014 – 2022 г.

През 2013 г. мониторингът се извършва по проект Life08NAT/BG279 с участието на 1 експерт от РИОСВ Плевен. От 2014 г. до 2022 г. мониторингът се извършва от 1 експерт от РИОСВ Плевен.

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2013	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 2 дни × 1 експерт РИСОВ × 60 лв = 120 лв пътни за 2 наблюдения × 60 лв = 120 лв материали и оборудване: 20 лв	2 от екипа на проекта + 1 експерт от РИОСВ Плевен	340 лв от проект Life08NAT/BG279
2014	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2015	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2016	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2017	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2018	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2019	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2020	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2021	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
2022	1 ден през юни + 1 ден през юли 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Плевен	120 лв от РИОСВ Плевен (МОСВ)
Общо	Разходи за мониторинг на <i>Astragalus dasyanthus</i> за периода 2013-2022 г.	Разходи от проекта Разходи от РИОСВ	340 лв. 1080 лв.

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИШШИ РАСТЕНИЯ

Формуляр за мониторинг – популация с. Комарево

Вид (латинско име): Вълнестоцветно сграбиче (<i>Astragalus dasyanthus</i>)			
дата	Начален /Краен час на наблюдение	Място	
20.05.2012	/	с. Комарево, местн. Вятърница	
ЕКАТТЕ	НАСЕЛЕНО МЯСТО	ОБЛАСТ	ОБЩИНА ☐
	с. Комарево	Плевенска	Долна Митрополия
NUTS КОД	РДГ	РИОСВ	ДГС
		Плевен	
ДЪРЖАВНО ЛОВНО СТОПАНСТВО		ОТДЕЛ ☐	ПОДОТДЕЛ
Пробна площадка		Биогеографски регион	GPS КООРДИНАТИ (WGS 84) (централна точка)
		Алпийски	
Надморска височина 75 – 105 м		Континентален	Longitude E 24.63431°
		Черноморски	Latitude N 43.54794°
Мястото попада в: ☐			
Защитена територия по ЗЗТ:		име	
Национален парк			
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност		ЗМ “Вятърница”	
Други защитени територии:		име	
Корине място			
ОВМ			
Натура 2000		зона “Река Вит” (BG 0000181) – защитена зона по Директива 92/43	
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: пасище, мера – за нуждите на селското стопанство			
Собственост на земята: Общинска публична			
Екип:	Наблюдатели	Институция	
1.	Стоян Стоянов	ИБЕИ, БАН	
2.	Валентина Горанова	ИБЕИ, БАН	
3.	Христинка Пановска	РИОСВ Плевен	
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища (черен път)		да	100 м
Потоци			
Реки		да	150 м
Обработваеми места		да	На границата на находището
Населени места			
Постройки			
Пътища			

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИ РАСТЕНИЯ

Флористичен район: [подчертава се] Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се] дърво, храст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа		+	
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване		+	
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude Latitude			
Longitude 24.62679°	Longitude 24.63293°	Longitude 24.63930°	Longitude 24.62938°
Latitude 43.55065°	Latitude 43.55000°	Latitude 43.54624°	Latitude 43.54845°
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, <u>W</u> , NE, NW, SE, <u>SW</u>		Форма на релефа: хълмист	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
1–5°		силикат	
6–10°		варовик	
11–15°		+	лъос
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
смолници		плитки	
метаморфни		средномощни	
черноземи		+	мощни
файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
лесивирани		неерозизирано	
планосоли		слабо ерзизирано	
жълтоземи		силно ерзизирано	

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИ РАСТЕНИЯ

Влажност:		[отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]
Сухи до умерено влажни	+	преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
влажни		с променлива влажност	
Категория природно формиране:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %: ~ 95%			
Тип растителност:			[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителост			+
Бореално-планинска растителост			
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителост			
Проективно покритие на дървесните видове в %: няма			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	
Проективно покритие на храстите в %: под 1%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Crataegus monogyna</i>	4.	<i>Ligustrum vulgare</i>
2.	<i>Pyrus piraster</i>	5.	<i>Ailanthus altissima</i>
3.	<i>Rosa sp.</i>	6.	<i>Chamaecytisus kovacevii</i>
Проективно покритие на тревистите видове в %: 95 %			
№	Тревисти видове – списък в Приложение – стр. 33		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Chamaecytisus kovacevii</i> – ЗБР, български ендемит	4.	
2.		5.	
3.		6.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	<i>Crataegus monogyna</i>	4.	
2.	<i>Pyrus piraster</i>	5.	
3.		6.	

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИ РАСТЕНИЯ

Площ на популацията в ha: 84 ха			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m²):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
			0,001 индивида/m ² ; На места до 2-3 индивида/m ²
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: 1-5%			
Брой отчетни площадки: 4			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.	<i>Ailanthus altissima</i>	На границата на популацията	
2.			
3.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	селскостопански мероприятия - разораване на пасищата и превръщането им в обработваеми земи		
2.	животновъдство (паша)		
3.	инвестиционни проекти		
4.	пожари		
5.	промяна в динамиката на местни видове – охрастяване		
6.	навлизане на инвазивни видове в находището		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена Защитена местност “Вятърница”		
2.			
3.			
Бележки:			
Снимки	[отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти	[отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

Тревисти видове

Achillea collina

Adonis vernalis

Ajuga chamaepitys

Alyssum sp.

Androsace maxima

Anthemis tinctoria

Aster oleifolius

Astragalus austriacus

Astragalus onobrychis

Bromus japonicus

Centaurea rutifolia

Centaurea stereophylla

Chrysopogon gryllus -

преобладава

Convolvulus cantabrica

Crupina vulgaris

Dactylis glomerata

Eryngium campestre

Erysimum diffusum

Euphorbia agraria

Euphorbia salicifolia

Festuca valesiaca -

преобладава

Fragaria moschata

Galium octonarium

Genista sessilifolia -

преобладава

Haplophyllum

suaveolens

Jurinea consaguinea

Koeleria macrantha -

преобладава

Medicago falcata -

преобладава

Melica ciliata

Nonnea pulla

Onobrychis arenaria

Pastinaca sativa

Plantago media

Poa bulbosa

Potentilla recta group

Salvia nemorosa

Salvia nutans -

преобладава

Sanguisorba minor

Satureja montana

Scorsonera hispanica

Sherardia arvensis

Siderites montana

Silene otites

Stachys recta

Stipa tirsia

Teucrium chamaedrys -

преобладава

Teucrium polium

Thymus glabrescens

Verbascum chaixii

Verbascum phlomoides

План за мониторинг на *Astragalus dasyanthus* Pall. (Вълнестоцветно сграбиче) в землището на гр. Бобошево, Кюстендилска област

Разработен от: гл. ас. Стоян Стоянов и ас. Валентина Горанова

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Установяване на състоянието на популацията и нейната динамика.
- 1.2. Оценка и приоритизиране на неблагоприятните въздействия върху вида и неговото местообитание и предприемане на адекватни мерки за тяхното отстраняване.
- 1.3. Запазване на размера на популацията на вида и естественото състояние на неговото местообитание.

2. Обща информация за вида

2.1. Природозащитен статус: *Astragalus dasyanthus* е включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие и в Червена книга на Р. България, Т. 1. Растения и гъби (Цонев *под печат*). По критериите на IUCN видът е оценен като „критично застрашен” на национално ниво (Stoyanov & Tzonev 2009) и като „рядък” в световен мащаб. Находищата на *Вълнестоцветното сграбиче* в землището на село Комарево, Плевенско и в землището на гр. Бобошево, Кюстендилско попадат съответно в Natura зоните Река Вит (BG 0000181) и Скрино (BG 0001013) – защитени зони по Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС).

2.2. Морфологично описание: Многогодишно тревисто растение с мощно коренище. Стъблата 15–35 см високи, силно разклонени, пурпурночервени, покрити с дълги бели стърчащи власинки. Листата 8–25 см дълги, нечифтоперести, с къси дръжки, листната ос пурпурночервена. Лисчетата 15–20 двойки, елиптични до ланцетни, бяло копринесто влакнести. Съцветията с 10–20 цвята, кълбести, плътни, с пурпурночервена дръжка. Цветовете 20–25 мм дълги, лимонено жълти, с тясноланцетни влакнести прицветници. Плодът до 20 мм дълъг, елипсовиден, гъстовлакнест боб. Цъфти от втората половина на май до края на юни, плодоноси юли-септември. Насекомоопрашващо се. Размножава се вегетативно и със семена.

Забележка: При остаряването на хербарните материали власинките променят цвета си от бял в ръждивокафяв. Видът е морфологично и екологично близък с *Oxytropis pilosa* (L.) DC., който се отличава със своите бледо жълти цветове, с потеснените си и по-дълги листчета и със зелените си стъбла, листни оси и дръжки на съцветието.

2.3. Общо разпространение: Ареалът на вида обхваща северната част на Балканския полуостров, Унгария, Румъния, Молдова, Украйна и Югозападна Русия.

2.4. Разпространение в България: Известен с изолирани находища в северната част на Струмската долина при гр. Бобошево, Кюстендилско, в Дунавската равнина при село Комарево, Плевенско и в Североизточна България при село Мечка, Русенско. От района на Добруджа видът е погрешно съобщен вместо *Oxytropis pilosa*. В находището при гр. Кричим, което вероятно е унищожено, *A. dasyanthus* е събиран за последно през 1915 г.

2.5. Местообитания на вида: Находището на *Вълнестоцветното сграбиче* при гр. Бобошево е локализирано на 700 m западно от града, близо до шосето за Бобошевския манастир „Св. Димитър”. Видът расте на плитки канелени почви и елемент в състава на ксеротермни храстови и тревни съобщества с преобладаване на субсредиземноморски елементи. По-голямата част от неговото местообитание принадлежи към включения в Приложение 1 на ЗБР хабитатен тип Източни гори от космат дъб (код 91AA).

В Плевенско и Русенско *A. dasyanthus* расте на средномощни карбонатни черноземни почви в състава на степен тип растителност, отнасяща се към приоритетния за опазване хабитат Панонски льосови степни тревни съобщества (код 6250).

2.6. Основни заплахи за вида: При гр. Бобошево почти 90 % от площта на находището представлява залесена горска територия, включваща естествени смесени широколистни горски и храстови съобщества и култура от черен бор. Останалата част е пасище, мерá. В непосредствена близост се намират постройки от вилната зона на Бобошево и частни терени – ниви и временно неизползвана орна земя. Провеждането на горскостопански мероприятия (залесявания, сечи), както и реализирането на инвестиционни намерения в обхвата на находището са потенциални заплахи, които могат да причинят необратими негативни последици за вида и неговото местообитание.

Находищата в Северна България (Плевенско и Русенско) са в непосредствена близост до земеделските терени и там потенциална заплаха се явява разширяването на обхвата на обработваемите земи за сметка на пасищата, разположени на богати черноземни почви. Други потенциални заплахи в тези находища са инфраструктурните и инвестиционните проекти (строеж на пътища, ветрогенераторни и фотоволтаични паркове и др.), водещи до промяна в режима на ползване на земята и загуба на местообитанието.

3. Методика за извършването на мониторинга

За основа на настоящия **План за мониторинг** се използва **Формуляр за мониторинг на висши растения** на ИАОС. Към него е приложен изготвения от екипа на проекта **Допълнителен формуляр**, в който са включени показатели, отразяващи спецификите на конкретния вид. За попълване на Полевия формуляр се използва утвърдената от ИАОС Методика за мониторинг на висши растения. Всички данни, които ще бъдат събрани са съвместими с Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие и ще бъдат предоставени на ИАОС.

Неразделна част от Мониторинговия план са: **Формуляр за мониторинг на висши растения** на ИАОС и **Допълнителен формуляр** в 2 части: *Показатели за наблюдение на цялата популация* и *Показатели за наблюдение в контролните площадки*.

3.1. Място за извършване на мониторинга: популацията на *Astragalus dasyanthus* в землището на гр. Бобошево, Кюстендилско.

3.2. Отчетна единица: отделно тревисто растение.

3.3. Периоди на наблюдение: 2 пъти годишно – средата на юни (*фаза на цъфтеж*) и средата на август (*фаза на плодоносене*).

3.4. Брой контролни площадки, площ и GPS координати

Ще бъдат заложени 4 броя постоянни мониторингови площадки, всяка от тях с размери 2×2 m (4 m²). Разположението на площадките ще е съобразено с пространствената структура на популацията. При всяко посещение ще се отчитат както показателите за наблюдение на цялата популация, така и показателите за наблюдение в контролните площадки.

GPS координати на контролните площадки:

- *Географски координати*

Контролна площадка	N	E	надм. в.
№ 1	42.14980°	22.99141°	560 m
№ 2	42.15113°	22.99141°	530 m
№ 3	42.15187°	22.99084°	540 m
№ 4	42.15228°	22.99106°	545 m

- Метрични (UTM) координати – зона 34N

Контролна площадка	Y (North)	X (East)	надм. в.
№ 1	4668327.8	664539.8	560 m
№ 2	4668475.5	664536.3	530 m
№ 3	4668556.6	664487.3	540 m
№ 4	4668602.5	664504.4	545 m

Необходим човешки ресурс и финансови средства за осъществяване на мониторинга в периода 2014 – 2022 г.

През 2013 г. мониторингът се извършва по проект Life08NAT/BG279 с участието на 1 експерт от РИОСВ Перник. От 2014 г. до 2022 г. мониторингът се извършва от 1 експерт от РИОСВ Перник.

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2013	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 2 дни × 1 експерт РИОСВ × 60 лв = 120 лв пътни за 2 наблюдения × 50 лв = 100 лв материали и оборудване: 20 лв	2 от екипа на проекта + 1 експерт от РИОСВ Перник	320 лв от проект Life08NAT/BG279
2014	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2015	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2016	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2017	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2018	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)

2019	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2020	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2021	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
2022	1 ден през юни + 1 ден през август 2 дни × 1 експерт × 10 лв дневни = 20 лв пътни за 2 наблюдения × 40 лв = 80 лв материали и оборудване: 20 лв	1 експерт от РИОСВ Перник	120 лв от РИОСВ Перник (МОСВ)
Общо	Разходи за мониторинг на <i>Astragalus dasyanthus</i> за периода 2013-2020 г.	Разходи от проекта	320 лв.
		Разходи от РИОСВ	1080 лв.

Формуляр за набиране на първични данни

Вид (латинско име): Вълнестоцветно сграбиче (<i>Astragalus dasyanthus</i>)			
ДАТА	Начален/Краен час на наблюдение	Място гр. Бобошево – над шосето за манастира “Св. Димитър”, в района на чешмата	
07.07.2012	/		
ЕКАТТЕ ☐	Населено място	Област	Община
	гр. Бобошево	Кюстендил	Бобошево
NUTS код	РДГ	РИОСВ	ДГС
	Кюстендил	Перник	Дупница
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС)		Отдел	Подотдел
Пробна площадка		Биогеографски регион	GPS координати (WGS 84) (централна точка)
		Алпийски	
Надморска височина	525 - 600 м	Континентален	Longitude: E 22.99084°
		Черноморски	Latitude: N 42.15187°
Мястото попада в: ☐			
Защитена територия по ЗЗТ:		име	
Национален парк		ПУ:	
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност			
Други защитени територии:		име	
Корине място			
ОВМ			
Натура 2000		НАТУРА зона “Скрино” (BG 0001013) – по Директива 92/43; НАТУРА зона BG0002107 „Бобошево“ – по Директива за птиците	
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: залесена горска територия, включваща естествени смесени широколистни дървесни и храстови съобщества и култура от черен бор; пасище, мера			
Собственост на земята: Държавна частна, Общинска публична, Стопанисвана от общината			
Екип:	Наблюдатели	Институция	
1.	Стоян Стоянов	Институт по ботаника, БАН	
2.	Валентина Горанова	Институт по ботаника, БАН	
3.	Диана Ванкова	РИОСВ Перник	
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища		да	В долната част на находището
Потоци			
Реки			

Обработваеми места	да	На 50-100 м и до самото находище	
Населени места	да	700 м	
Постройки	да	До находището	
Пътища (шосе)	да	На долната граница на находището	
Флористичен район: [подчертава се]			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), <u>Струмска долина</u> , Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се]			
дърво, храст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:			[отбелязва се с +]
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:			[отбелязва се с +]
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето		+	
Узряване на плодовете/спорангиите		+	
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude Latitude			
Longitude 22.98956°	Longitude 22.99164°	Longitude 22.99141°	Longitude 22.98995°
Latitude 42.15092°	Latitude 42.14954°	Latitude 42.15227°	Latitude 42.15274°
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, <u>E</u> , W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: ниско планински	
Наклон в градус [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
1–5°		силикат	
6–10°		варовик	
11–15°		лъос	
16–20°		+	
21–25°		пясъчник	
26–30°		неразкрито	
		друга основна скала:	
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
сморници		плитки	
		+	

метаморфни	+	средномощни	
черноземи		мощни	
файоземи		Ерозия:	[отбелязва се с +]
лесивирани		неерозирано	+
планосоли		слабо ерзирано	
жълтоземи		силно ерзирано	
торфенисти			
Влажност:	[отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]
сухи	+	преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			+
Гори, горски и други залесени територии			+
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %: 95%			
Тип растителност:			[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			+
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 30%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Quercus pubescens</i>	4.	
2.	<i>Carpinus orientalis</i>	5.	
3.	<i>Pinus nigra</i> - култура	6.	
Проективно покритие на храстите в %: 40%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Juniperus oxycedrus</i>	5.	<i>Crataegus monogyna</i>
2.	<i>Fraxinus ornus</i>	6.	<i>Clematis vitalba</i>
3.	<i>Pyrus nivalis</i>	7.	
4.	<i>Paliurus spina-christi</i>	8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 55%			
№	Тревисти видове – списък в Приложение – стр. 40		
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Ophrys apifera</i> – ЗБР, CITES	3.	
2.	<i>Ophrys cornuta</i> – ЗБР, CITES	4.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	<i>Juniperus oxycedrus</i>	4.	<i>Clematis vitalba</i>

2.	<i>Fraxinus ornus</i>	5.	<i>Paliurus spina-christi</i>
3.	<i>Crataegus monogyna</i>	6.	
Площ на популацията в ха: 6,7 ха			
Плътност на популацията (бр. отчетни единици / m ²):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
			около 0,01 индивида/m ² ; В отделни участъци до 3-4 индивида/m ²
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: 10-30%			
Брой отчетни площадки: 4			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.	няма		
№	Заплахи (потенциални) и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	селскостопански мероприятия - разораване на пасищата и превръщането им в обработваеми земи		
2.	животновъдство (паша)		
3.	горскостопански мероприятия – провеждане на неконтролирани сечи		
4.	инвестиционни проекти		
5.	промяна в динамиката на местни видове – охрастяване		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена Защитена местност „Находище на Вълнестоцветно сграбиче - Бобошево”		
2.	Находището е в границите на защитена зона BG 0001013 “Скрино” за опазване на природните местообитания и защитена зона BG0002107 „Бобошево“ за опазване на дивите птици		
3.			
Бележки:			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Кarti [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

Тревисти видове

Achillea coarctata, Achillea collina, Agrimonia eupatoria, Agrostemma gitago, Alyssum murale, Anthemis tinctoria, Arabis sagittata, Asperula purpurea, Astragalus onobryhis, Astragalus spruneri, Brachypodium pinnaum, Campanula lingulata, Carex hallerana, Carex muricata, Caucalis platycarpus, Centaurea salonitana, Chrysopogon gryllus, Cleistogenes serotina, Clinopodium vulgare, Colchicum autumnale, Convolvulus canthabricus, Coronilla emerus, Coronilla scorpioides, Coronilla varia, Crepis foetida, Crucianella angustifolia, Crupina vulgaris, Cynosurusechinatus, Dactylisglomerata, Dasyphyrumvillosum, Digitalis lanata, Doricnium herbaceum, Eryngium campestre, Erysimum diffusum, Euphorbia salicifolia, Festuca dalmatica, Festuca valesiaca, Filago arvensis, Fragaria vesca, Fumana procumbens, Galium album, Geranium sanguineum, Helianthemum nummularium, Helianthemum salicifolium, Hypericum rumeliacum, Iris pumilla, Inulla ocuclus-cristi, Koeleria splendens, Leontodon crispus, Linum tenuifolium, Medicago falcata, Medicago minima, Melica ciliata, Onobrychis alba, Onobrychis arenaria, Onopordon tauricum, Ophrys apifera, Ophrys cornuta, Orlaya grandiflora, Paeonia peregrina, Phleum pratense, Poa bulbosa, Poa compressa, Poa pratensis, Poa trivialis, Sanguisorba minor, Scrophullaria canina, Scutellaria orientalis, Sedum acre, Siderites montana, Spergularia rubra, Teucrium chamaedrys, Teucrium polium, Thesium simplex, Tragopogon dubius, Trifolium campestre

Методика

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от растителния вид
Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*) от сем. Бобови (*Fabaceae*)

1. Общи сведения за вида, природозащитен статус, разпространение и популации

Вълнестоцветното сграбиче е един от най-редките представители на род Сграбиче (*Astragalus*) от сем. Бобови (*Fabaceae*) в България и един от най-редките видове в българската флора. *Astragalus dasyanthus* е защитен вид, включен в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, в Червения списък на висшите растения в България (2009) и в Червена книга на Р. България, т. 1. Растения и гъби (под печат) с категория “критично застрашен”. По критериите на *IUCN Red Lists of Threatened Plants* е оценен като “рядък” в световен мащаб.

Видът е разпространен само на 3 места в България: в Дунавска равнина (при с. Комарево, Плевенско), в Североизточна България (при с. Мечка, Русенско) и в северна Струмска долина (при гр. Бобошево, Кюстендилско).

Вълнестоцветното сграбиче е многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Цъфти от края на май до края на юни, плодоноси юли-септември. Насекомоопрашващо се растение. Размножава се вегетативно и със семена. Образува голямо количество семена, които в лабораторни условия покълват сравнително бързо (4-5 дни след залагането), но кълняемостта е около 50%.

Популациите на вида заемат ограничена площ и в отделните находища имат различна, но сравнително ниска численост, като най-голямата по площ и численост популацията е установена в Дунавска равнина, в землището на с. Комарево (около 1500 индивида).

Популацията при гр. Бобошево е с численост около 700 индивида. Най-малочислена е популацията при с. Мечка - около 300 индивида.

2. Място за събиране на семена

Семена ще бъдат събрани от трите популации: при с. Комарево, гр. Бобошево, с. Мечка

3. Количество на семената

Предвижда се общото количество на събраните семена да бъде около 2000 бр., разпределени както следва:

- 3.1. От популацията при с. Комарево – от 100 индивида по 10 семена
- 3.2. От популацията при гр. Бобошево – от 70 индивида по 10 семена
- 3.3. От популацията при с. Мечка – от 30 индивида по 10 семена

4. Технология за събиране и съхранение на семената

Семената ще бъдат събирани в хартиени пликове в период на пълна зрялост – м. юли - м. септември. Пробата от всяко находище ще бъде придружена от хербарен образец. До предаването им в семенната банка ще бъдат съхранявани съгласно изискванията на Протокола за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки (стр. 44)

Методиката е разработена от експертите В. Горанова и С. Стоянов от ИБЕИ, БАН в съответствие с Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки от целевите видове по проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”

Протокол

за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки
от целевите видове по проект

„Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от
българската флора по модела на растителните микрорезервати”

1. Увод

За опазването на растителното разнообразие ключова роля имат *in situ* дейностите, но от съществено значение е и опазването на растителните видове извън техните естествени находища (*ex situ*). Тези принципи са залегнали в Конвенцията за биологичното разнообразие (CBD, <http://www.cbd.int>), Глобалната Стратегия за опазване на растенията (GSPC, <http://www.cbd.int/gspc/>) и Европейската стратегия за опазване на растенията (EPC, http://www.plantaeuropa.org/pe-EPCS-what_it_is.htm).

Събирането и съхранението на семена в семенни банки е процедура, широко използвана за *ex situ* опазването на растителните генетични ресурси. Събраните семена могат да бъдат използвани за научни изследвания, реинтродукция в естествените местообитания на видовете за подобряване на възобновителните процеси в популациите с ограничено разпространение и ниска численост и др.

За създаването на прецизен протокол за събиране на семена е необходимо да се познава много добре биологията на целевите видове. Събирането на семена следва да бъде съобразено със семенната продукция на конкретния вид и да бъде осъществено така, че не се нарушават и затрудняват размножителните и възобновителни процеси в популацията. Неконтролираното събиране на семена и засаждането им в природата може да доведе до неблагоприятни последици, като интродукцията на „чужди” гени в близкоразположени популации на същия вид, което може да влоши локалния генен фонд и да намали жизнеността на популациите.

Целевите видове от проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” са едни от най-редките и с висока консервационна стойност видове в българската флора, в повечето случаи с единични находища, с ограничена площ и ниска численост на популациите. От съществено значение тук е правилната преценка на семенната продукция и възможното количество семена, което може да бъде събрано и съхранено в семенни банки, така, че това да не се отрази негативно на размножителните и възобновителни процеси в популациите. В този смисъл за всеки вид е представена отделна методика, съобразена с неговата специфика

2. Цел на събирането и съхранението на семена от целевите видове

Основната цел на процедурата по събиране и дългосрочно съхранение на семена в семенни банки е подпомагане на *ex situ* опазването на генетичния фонд от редки и застрашени от изчезване видове от българската флора.

3. Общи правила за събиране на семената

При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви растителни видове за нуждите на ENSCONET (2009).

3.1. Събирането на семена трябва да бъде извършено след издаване на разрешително от МОСВ.

3.2. В общия случай се събират семена от всички известни популации на вида, а когато това не е възможно се избират поне 5 популации, разположени в различни части на ареала на вида. Събраните семена от всяка популация се съхраняват отделно. Ако в популацията има екологични типове е необходимо семената от всеки екотип да се съхраняват поотделно.

В конкретния случай, отнасящ се до целевите видове от проекта, когато популациите на вида са повече от една, е препоръчително семена да бъдат събрани поне от една от тези популации, която, по преценка на експертите, е най-представителна и в нея не съществува риск от нарушаване на размножителните и възстановителни процеси.

3.3. Преди събирането на семената е необходимо да се провери дали те са достатъчно зрели и дали не са увредени. При видовете от сем. *Fabaceae* и сем. *Asteraceae* често семената са увредени от насекоми или са празни и такива семена не се събират.

3.4. Събирането следва да става от индивиди, по възможност равномерно разпределени в границите на цялата популация.

3.5. В общия случай се препоръчва да се събират семена от 50 до 200 индивида от популация, като се събират поне по 5 семена от индивид (Falk & Holsinger 1991).

При много редките видове е възможно да се събират семена от 10 индивида. За целевите видове от проекта това следва да бъде преценено от експертите според спецификата на видовете.

3.6. Ако броят на индивидите, от които са събрани семена е под 20, семената от всеки индивид се съхраняват в отделни пликове.

3.7. За предотвратяване на риска от засягане възпроизводителния процес на популацията е препоръчително да не се събират повече от 20% от наличните зрели семена в нея.

3.8. При възможност преди предаване на семената да се тества относителната им влажност и ако е над 50% или ако въздушната влажност е висока да се прибави силикагел в пликовете.

3.9. Преди предаване на семената в семенни банки по възможност да се определи тяхната кълняемост в лабораторни условия, което да бъде отбелязано в съответната методика/документация

4. Съхранение на семената до предаването им в семенни банки

4.1. Събирането на семената да става в платнени или хартиени пликове, добре затворени

4.2. Всяка проба да бъде придружена от хербарен образец

4.3. Семената да се оставят на проветриво място за просъхване

4.4. Да се съхраняват в хартиени пликове на сухо, сенчесто и проветриво място

4.5. Семената се предават в семенната банка до 1 месец след събирането им

5. Придружаваща документация при предаване на семената в семенни банки

Всяка проба се придружава от:

- име на вида на български и латински
- име на семейството на български и латински
- локалитет с географски координати
- дата на събиране и колектор
- количество събрани семена

6. Допълнителни указания към методиката за конкретния вид

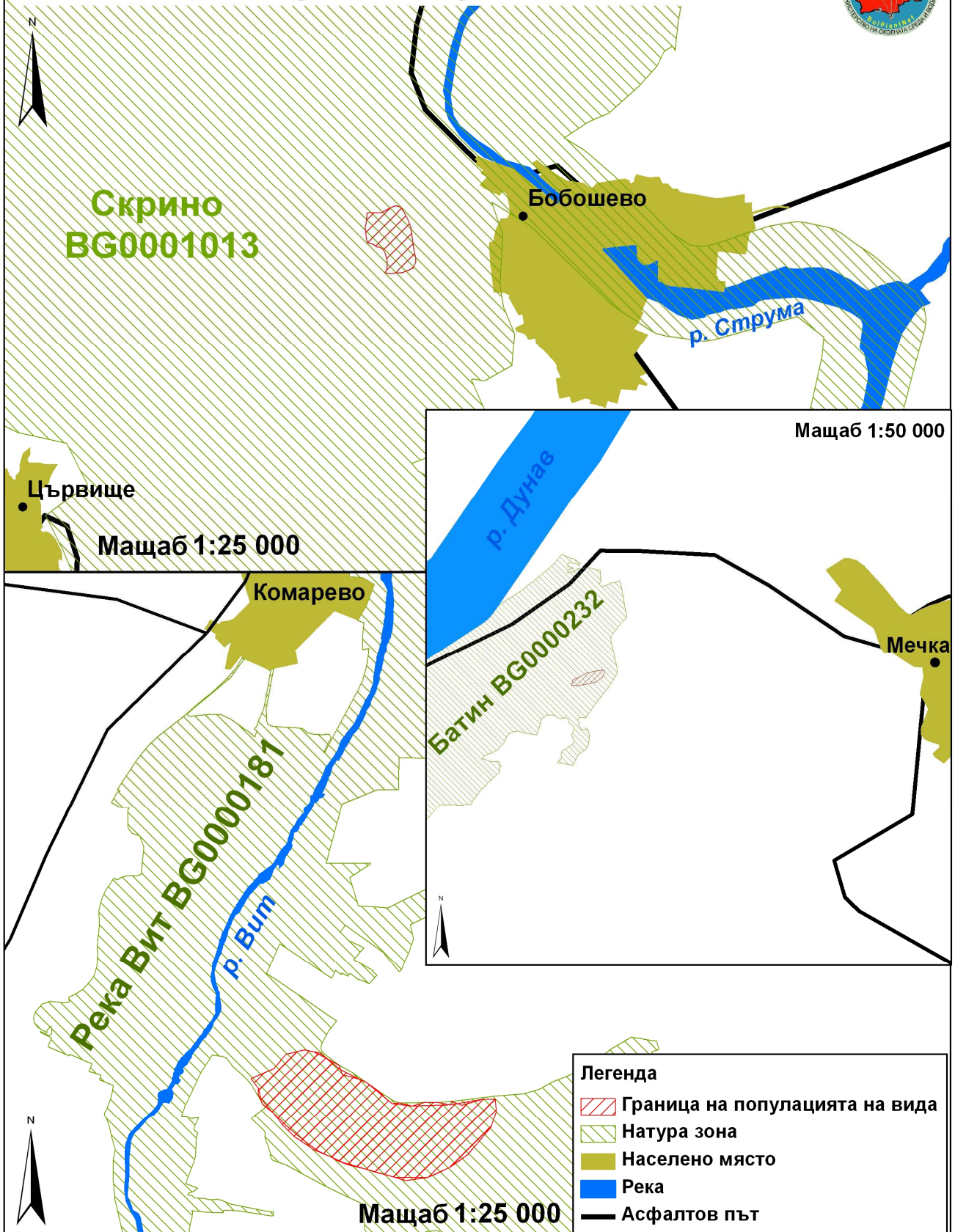
В методиката се описват най-важните биологични особености на конкретния растителен вид по параметрите:

- Биологичен тип и жизнена форма
- Фенологична характеристика
- Семенна продукция и кълняемост на семената
- Данни за числеността на популацията/популациите

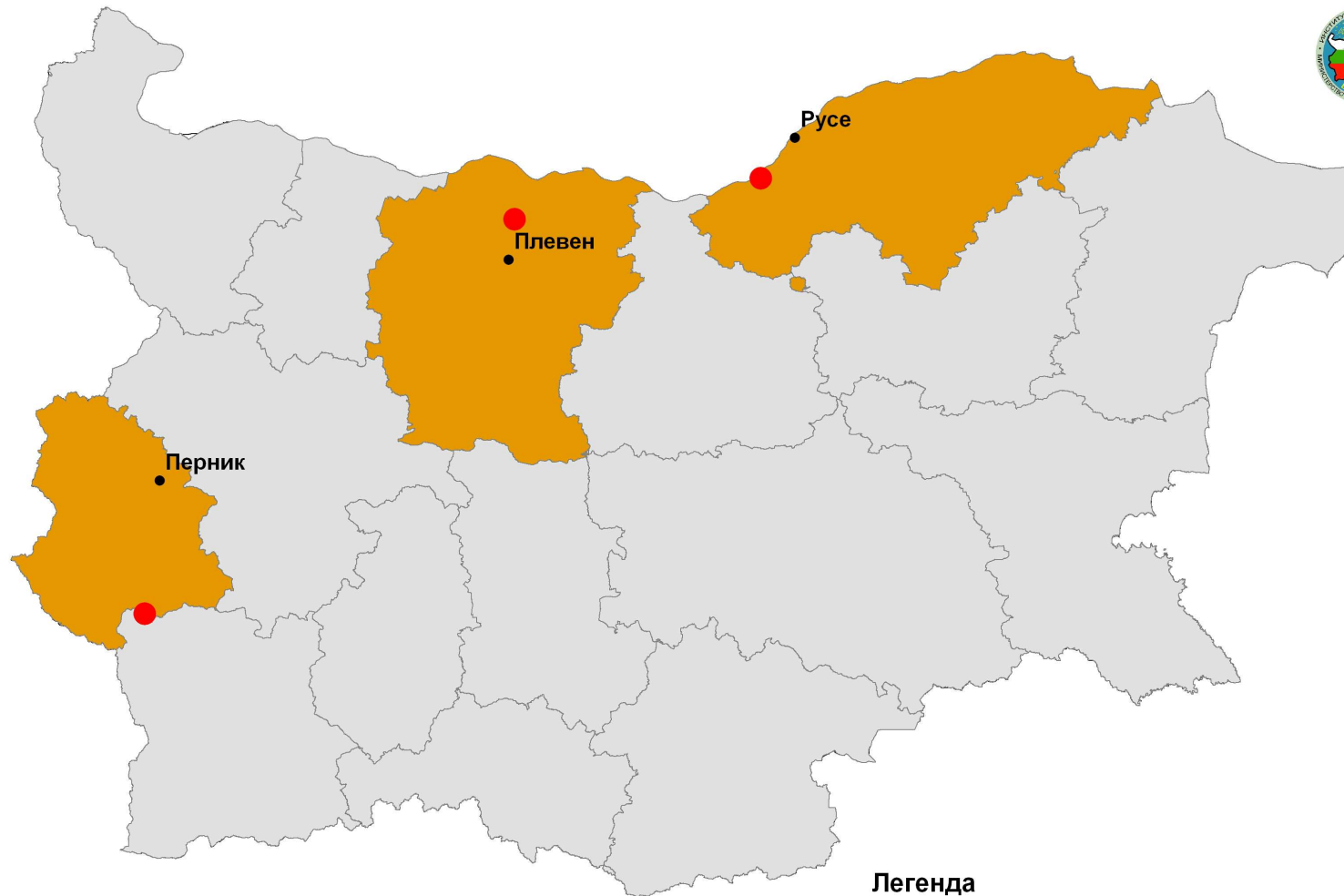
Протоколът е изготвен от екип на проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ

Популации на Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*)

Индикативна карта на находищата на вида Вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasyanthus*)

Легенда

- Находище на вида
- Територии на РИОСВ Перник, Плевен и Русе

Мащаб 1:2 000 000

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД
 № РА-06
 София, 12.01.2017

На основание чл.39, във връзка с чл.33, ал.1, т.2 от Закона за защитените територии (ЗЗТ), с цел опазване на растителен вид вълностоцветно сграбиче (*Astragalus dasycanthus* Pail.) и неговото местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Вягършица“, в землището на село Комарево, община Долна Митрополия, област Плевен, с площ 527.821 дка.

2. Защитената местност включва имоти с номера: 300129, 266033, 266034, 266035 съгласно Карта на възстановената собственост за землището на село Комарево, ЕКАТТЕ 38145, община Долна Митрополия, област Плевен, с обща площ 527.821 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:
- 3.1. Премана на плащиа на трайно ползване и предназначението на земята;
 - 3.2. Пряко или косвено унищожаване на екземпляри от вида вълностоцветно сграбиче (*Astragalus dasycanthus* Pail.), както и на части от тях;
 - 3.3. Разораване на имотите и създаване на трайни насаждения;
 - 3.4. Залесяване;
 - 3.5. Внасяне на чужди за района растителни и животински видове;
 - 3.6. Дейности, водещи до утъпкване и ерозиране на почвите.

4. След влизане в сила на настоящата заповед, РИОСВ – Плевен да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на село Комарево, ЕКАТТЕ 38145, община Долна Митрополия, област Плевен.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерство на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

7. На основание на чл.45 от ЗЗТ, заповедта да се обнародва в „Държавен вестник“.

8. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд и едномесечно след от обнародването и в „Държавен вестник“.

МИНИСТЪР:

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№ РД-205

София, 04.03.2013г.

На основание чл.39, във връзка с чл.33, ал.1, т.2 от Закона за защитените територии (ЗЗТ), с цел опазване на растителен вид **вълнестоцветно сграбиче (*Astragalus dasycanthus*)** и неговото местнообитание:

1. Обявявам **защитена местност „Находнище на вълнестоцветно сграбиче - Бобошево“**, в землището на град Бобошево, община Бобошево, област Кюстендил, с площ 126.982 ха.
2. Защитената местност включва имоти с номера: 000077, 061002, 059004 съгласно Карта на възстановената собственост на землището на град Бобошево, ЕКАТТЕ 04532, община Бобошево, област Кюстендил, с обща площ 126.982 ха.
3. В границите на защитената местност се забранява:
 - 3.1. Промяна в предназначението и начина на крайно ползване на земята;
 - 3.2. Строителство, с изключение на дейности, свързани с реконструкция, ремонт и поддръжка на съществуващи съоръжения;
 - 3.3. Извеждане на топли сени;
 - 3.4. Палене на огън;
 - 3.5. Паркиране на превозни средства;
 - 3.6. Внасяне на чужди растителни видове.
4. След влизане в сила на настоящата заповед, РИОСВ - Черник да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на град Бобошево, ЕКАТТЕ 04532, община Бобошево, област Кюстендил.
5. Защитената местност да се внесе в Държавния регистър на защитените територии при Министерство на околната среда и водите.
6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.
7. На основание на чл.43 от ЗЗТ, заповедта да се обнародва в „Държавен вестник“.
8. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването и в „Държавен вестник“.

МИНИСТЪР:

ДИОНА КАРАДЖОВА

**Резултати от проведените научни изследвания
в процеса на разработване на плана за действие**

- Анализирани и обобщени са наличните в литературата и хербарните колекции информация за разпространението на Вълнестоцветното сграбиче в България;
- Събрана е информация за природозащитния статус на вида на национално ниво и в световен мащаб;
- Локализираните и картирани (с GPS координати) са известните находища в землищата на с. Комарево, Плевенска област и гр. Бобошево, Кюстендилска област;
- Установено е ново находище на вида в землището на с. Мечка, Русенска област (публикация Stoyanov 2012)
- Обобщени са данните за биологичните особености на вида от литературата и собствени проучвания;
- Събрани са данни за екологичните характеристики на находищата;
- Определен е видовия състав на съобществата, в които участва Вълнестоцветното сграбиче в отделните находища;
- Събрани са данни за площ, численост, структурата на популациите, плътност, проективно покритие на вида в известните находища;
- Идентифицирани са заплахите за вида и местообитанията му, обусловени от различни фактори;
- Събрани са данни за собственост, предназначение и начин на трайно ползване на земите, в които попадат находищата, както и за съседните територии;
- Изготвени са планове за мониторинг за популациите в землищата на гр. Бобошево и с. Комарево и е проведено обучение за тяхното прилагане с експерти от РИОСВ;
- Заложени са контролни площадки и се провежда ежегодно наблюдение за оценка състоянието на популациите, местообитанията, заплахите *;
- Предприети са мерки за опазване на вида и местообитанията му – внесени са Предложения за обявяване на ЗМ. За 2 от находищата са обявени ЗМ (т. 6.6.1., с.11);

* Данните от мониторинга се въвеждат в разработената по проект Life08NAT/BG279 база данни, която след приключването му ще бъде достъпна *on-line*